

E 143

RAJONIZACIJA MALE DIVJADI
(ZAJEC, FAZAN, JEREBICA)
Z OZIROM NA NARAVNE (KLIMATSKE IN PEDOLOŠKE) POGOJE
V SLOVENIJI

1964

LJUBLJANA 1964

oxf. 156.2 ; 148.2 Perdix perdix L., Phasianus sp. + 149.32 Tetrao
europaeus (Pallas) : (1497.12)

e-143

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije

Odsek za lovstvo

RAJONIZACIJA MALE DIVJADI /ZAJEC, FAZAN, JEREBICA/
Z OZIROM NA NARAVNE /KLIMATSKE IN PEDOLOŠKE/ POGOJE
V SLOVENIJI

Sestavil: dipl.biol. Janez Čop

Sodelavci: ing. Alojz Černe

ing. Borut Stanič

ing. Marjan Pavšer

Direktor:

Ing. Bogdan Žagar

Ljubljana, aprila 1964.

e 143

Uvod:

Intenzivna gojitev male divjadi, predvsem pernate, je smotrna in opravičljiva v loviščih, kjer ima ta divjad ustrezne naravne pogoje za obstoj in razmnoževanje. Idealen biotop male divjadi je nižinski svet z ugodnimi klimatskimi in talnimi razmerami. Izločiti predele, ki so po naravnih kriterijih primerni za gojitev določene vrste divjadi ter jih združiti v večjo zaokroženo celoto, se pravi izvršiti rajonizacijo. To nalogo si je zadal Odsek za lovstvo IGLG v okviru svojega raziskovalnega dela v lovstvu za leto 1963/64, temo pa je financirala Lovska Zveza Slovenije.

Rajonizacija predstavlja prvo fazo ekoloških raziskovanj, kar je temelj za načrtno gojitev divjadi. V okviru rajonov, vrednotenih po bonitetah se tej ali oni vrsti divjadi posveti pri gojitvi vso pozornost. Divjad gojimo v enakih smernicah, zasledujemo enotno lovsko politiko z željo, doseči isti cilj v vseh loviščih, ki jih rajon obsega. V kolikor divjadi, ki ji rajon odgovarja v njem ni, ali ni razširjena po vsej njegovi površini, jo skušamo tam bodisi naseliti ali pa s številnimi gojitvenimi ukrepi razmnožiti, vendar le do določene populacijske gostote. V naravi vladajo zakonitosti, na katere človek ne more posredno vplivati in te se odražajo na višini staleža posamezne vrste divjadi.

Poudarjamo, da je izvršena rajonizacija za malo divjad le uvodna faza proučevanja ekoloških pogojev v Sloveniji za gojitev zajca, fazana in jerebice in se bo nadaljevala s študijo bonitet v okviru teh rajonov. Meje rajonov so očrtane na podlagi obširne analize in sinteze temperature, padavin in tal /pedologija/. Te tri elemente za očebo vrednosti lovišč upošteva tu-

di bonitiranje in izvršena rajonizacija je dragocen pripomoček bonitiranju. Praktična vrednost rajonizacije za malo divjad je tudi v tem, da imamo prvič v Sloveniji izločene površine - rajone /te lahko imenujemo tudi bazene ali območja/ za ekonomsko utemeljene investicije za

1. načrtno vlaganje žive divjadi in osveževanje krvi
2. intenzivno gojitev in vzrejo pernate divjadi
3. gradnjo prezimovališč
4. zasaditev remiz
5. izvajanje lovnega turizma.

Izven meja rajonov ekološki faktorji ne dopuščajo načrtno pospeševanje male divjadi. S tem pa seveda ni rečeno, da bi v loviščih, ki so izven meja rajonizacije malo divjad zanemarili. Gleđano iz ekonomskega vidika taka področja ne pridejo v poštev le za gojitev v večjem obsegu. Lovstvo naj ima tudi namen, ne samo eksploatirati, temveč tudi ohranjovati divjad, čeprav v stromnem staležu.

V mejah rajonov imamo površine, ki se siver po kriterijih rajonizacije uvrščajo v prav dobro "boniteto", vendar zaradi objektivnih vzrokov /intenzivirano kmetijstvo/ ni mogoče doseči željenega staleža male divjadi. Kot klasičen primer navajamo področje Celjske kotline, ki se po rajonizaciji uvršča v II. kvalitetni razred, vendar zaradi obsežnih kompleksov hmeljišč intenzivna gojitev male divjadi v praksi ni ustvarljiva. S podobnim problemom se srečujemo tudi drugje, realno oceno specifičnih pogojev pa daje le bonitiranje.

Metode dela:

Za oceno rajonov smo proučili temperaturo in padavine za pomladanske mesece, tla in nadmorsko višino. Najprej smo analizirali

vsak posamezni element posebej in ga izrazili v karti Slovenije za področja pod 500 m nadmorske višine v merilu 1:200.000. Temperaturo in padavine smo upoštevali le za pomladanske mesece /III., IV., V., VI., VII./, kjer so klimatski pogoji v teh mesecih odločilni za reprodukcijo male divjadi. Povprečno srednjo vrednost padavin in toplote smo izračunali iz klimatoloških podatkov za obdobje 1950-59 l.: v sodelovanju s strokovnjakom - meteorologom.

Na podlagi ločene toplotne in padavinske karte smo kasneje izdelali karto srednje pomladanske klime za področja pod 500 m N.M.V. Ta karta nam pove kje so ugodni klimatski pogoji za malo divjad. Za oceno tal smo obdelali gradivo iz pedoloških kart, ki jih je izdelal Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo SRS v okviru raznih nalog. To delo je opravil strokovnjak - pedolog. Za nižinsko področje Pomurja, Podravja, Posavja in Bele krajine smo uporabili pedološke karte v merilu 1:50.000, za ljubljansko barje v merilu 1:25.000. Slovensko Primorje je bilo skartirano v merilu 1:25.000. Za ostala nižinska področja, ki niso bila podrobno pedološko skartirana, je služila kot podlaga orientacijska pedološka karta v merilu 1:200.000

Na podlagi ocenjene srednje pomladanske klime in tal smo izdelali karto rajonov za malo divjad. Od dobljenih 5 razredov smo vzeli v poštev za intenzivno gojitev male divjadi samo prve tri razrede. Tako smo v karto Slovenije za področja pod 500 m N.M.V. v merilu 1:200.000 vnesli le prve tri bonitetne razrede. Ta karta predstavlja tudi že rajonizacijo za zajca in fazana. Za jerebico, ki naseljuje v večjem številu samo izrazito ravninske predele pa smo izdelali karto, ki v teh treh bonitetnih razredih zajema le kraje okoli 300 m N.M.V. Bonitirane površine iz karte Slovenije v merilu 1:200.000 smo prenesli v karto Slovenije 1:150.000.

Rajonizacija zajema vse predele v Sloveniji, ki pridejo v poštev za načrtno gojenje in pospeševanje male divjadi. Samo upoštevanje ekoloških činiteljev, ki so sicer primarni pa še ne zadostuje, če niso izpolnjeni še ostali pogoji, kot so kritje, prehrana, mir v lovišču in vsklajenost interesov lovstva in kmetijstva. Na te faktorje pa človek lahko vpliva, zato je delo kljub tej pomanjkljivosti doseglo svoj namen. V karti Slovenije 1:150.000 bi bilo tudi nemogoče upoštevati vse te faktorje, zato mislimo, da proučevanje teh pogojev spada v okvir bonitiranja lovišč. V karti so prav tako zajeti večji strnjeni gozdovi, naselja, pota, železnice itd. Vse te površine so prav gotovo lovsko neproduktivne in jih bo potrebno v danih rajonih izločiti. Prav tako so rajonizirani predeli, kjer ~~je~~ mala divjad nima zadostnega kritja ali potrebnega miru in prehrane. Vse te predele bo naknadno potrebno izločiti, ali z gojitvenimi ukrepi po možnosti izboljšati.

Rajonizirane lovne površine za malo divjad.

Vse lovne površine smo splanimetrirali po rajonih posebej za zajca in fazana in ločeno za jerebico.

Od planimetriranih površin smo odšteli kot nelovne površine v I. rajonu 5%, v drugem 10% in v tretjem rajonu 15%. Izračun površin rajonov moramo smatrati le kot orientacijski, ker namen študije ni v dajanju točnih površinskih podatkov.

	Zajec - Fazan		Jerebica	
I. rajon	62.603 ha	-5% = 59.473 ha	62.603 ha	-5% = 59.473
II. rajon	208.107 ha	-10% = 187.297 ha	184.391 ha	-10% = 165.878
III. rajon	440.434 ha	-15% = 374.369 ha	220.887 ha	-15% = 187.754
Skupaj	711.144 ha	<u>621.139 ha</u>	467.809 ha	<u>413.105 ha</u>

Za orientacijo navajamo stanje kmetijskih zemljišč v Sloveniji z dne 31.12.1962.1. /Dokumentacija iz 7.letnega plana razvoja kmetijstva/:

Slovenija ima 628.417 ha obdelovalnih površin
ali 932.609 ha kmetijskih površin

Celokupna lovna površina Slovenije je 1,981.600 ha. Za grobo oceno rajoniziranih in zgoraj navedenih površin dobimo naslednje podatke:

621.139 ha rajon.površin = 66% od celokupnih kmet.površin
/932.609 ha/
= 98% od kmetijskih obdelovalnih
površin /628.417 ha/
= 32% od skupne lovne površine Slove-
nije /1,981.600 ha/

Od skupno 621.139 ha rajoniziranih površin je I. rajona 9%
II. rajona 31%
III. rajona 60%

Ekološki vplivi na stalež male divjadi:

Stalež male divjadi v naravi niha iz leta v leto. To je pogoje-
no v klimi in kritično obdobje te divjadi je v času razmnože-
vanja ter preko zime. Tako je za stalež zajca odločujoča zima
/trajanje in ostrost/, predvsem pa klimatski pogoji na preho-
du iz zime na spomlad. Do visoke populacije pride tedaj, če so
pomladni meseci izjemno suhi, topli in brez snega. Večdnevne
spomladanske padavine /sneg, dež/, pomanjkanje sonca in pogost-
na toplotna kolebanja, povzročajo pogin zajčkov. Drugo kriti-
čno obdobje za zajca sledi koncem leta, zlasti, če je mnogo pa-

đavin, kar ima za posledico širjenje bolezni.

Klima je prav tako odločujoči faktor za populacijo fazana ter jerebice in isto kot za zajca, velja tudi za to pernato divjad. Spomladansko deževje moti nesnost, gnezdenje, valjenje in vzrejo. Številna gnezda zaradi večkratnih ohladitev propadejo. Za mlade keščke in zajčke je mokra trava in hladno ozračje kaj hitro usodno.

Kaj pomeni ugodna klima za fazana nam dokazuje praksa iz obalnega področja Slovenskega Primorja. Pred dobrimi 7 leti so lovci teh lovišč na novo naselili cca 200 fazanov, leta 1962 pa je bilo odstreljenih že 4.345 fazanov. Ne smemo prezreti dejstva, da ima tam fazan tudi ostale odlične življenjske pogoje - kritje, naravno zimsko hrano, majhno število roparic, ni večjih izgub zaradi košnje itd., vendar je ugodna klima glavni faktor za tako populacijo /prirastek) in odstrel.

Naša študija rajonizacije temelji na povprečju klime 5-ih mesecev /marec, april, maj, junij, julij/ in ne na povprečje celoga leta. Za to smo se odločili zaradi tega, ker pripisujemo prvemu kritičnemu obdobju - razmnoževanju večji pomen. To utemeljujemo s sledečim: Če je realni prirastek n. pr. po zajkli 3 mladiči, je teoretično večja možnost, da bo vsaj n.pr. eden preživel zimo /če seveda vseh jeseni ne odstrelimo!/. Ako je prirastek manjši, je tudi manj možnosti, da ta preživi zimo in spomladi da nov prirastek.

Pri kriteriju za rajonizacijo smo se poslužili podatkov, ki jih tu iznašamo le v skrčeni obliki in z namenom, da se s temi podatki okoristijo tudi ostali lovci, predvsem pa oni, katerim je poverjena skrb za nadaljnjo študijo bonitiranja.

Padavine:

Padavinam smo pri rajonizaciji dali večji pomen kot toploti. Za oceno povprečne višine padavin so vzeti meteorološki podatki za l. 1950 - 1959. Podatki za obdobje 1925 - 1956 so nepopolni, vendar smo tudi te zabeležili. Za vsak mesec posebej smo izračunali povprečno količino ter maksimum in minimum padavin. Iz dobljenih podatkov smo vzeli nato povprečje pomladanskih padavin, iz analize za vsa leta pa dokončno povprečje spomladanskih padavin, maksimum ter minimum padavin in te po določenem kriteriju razvrstili v razrede - bonitete. Tako imamo 6 razredov in te smo vnesli v karto Slovenije za področja pod 500 m N.M.V. v merilu 1:200.000. Kraje z isto povprečno količino padavin smo povezali in označili z barvami.

Postaja	Nadm. višina	1925 1956	1950 1959	maks.	min.	boniteta
Slovenec pri Nablern	90	723	722	1129	432	1
Vipolže	98	-	638	883	367	2
Kojsko - Hum	193	-	647	800	392	2
Plane	90	-	730	1008	434	1
Kanal	104	-	831	1144	523	1
Solkan	100	-	563	853	277	3
Šempas-Ozeljan	104	-	579	784	328	3
Ajdovščina	110	620	633	859	375	2
Vipava	104	567	596	849	332	3
Lože pri Vipavi	137	-	563	739	391	3
Temnica	402	-	618	791	365	2
Komen	289	517	553	765	364	3
Tomaj	300	561	535	732	320	3
Šmarje pri Sežani	311	643	511	621	370	3
Kozina	500	-	511	600	409	3
Škocjan-Matavun	426	539	596	730	431	3

Postaja	nadm. višina	1925 1956	1950 1959	maks.	min.	boni- teta
Kubeč	262	-	501	671	278	4
Koper	33	364	368	473	272	5
Ilirska Bistrica	414	504	564	696	400	3
Bled	500	668	611	778	424	2
Radovljica	495	-	588	746	419	3
Podbrezje	460	-	606	752	443	2
Zg. Besnica	480	-	601	770	390	2
Bukovščica	453	607	653	795	497	2
Škofja Loka	350	-	611	771	419	2
Tržič	480	609	614	790	440	2
Golnik	500	-	686	946	420	2
Preddvor	475	-	569	798	408	3
Polica-Naklo	410	531	547	670	380	3
Primskovo Kranj	395	508	578	722	428	3
Voglje	317	-	554	687	390	3
Cerklje-Grad	438	542	589	776	415	3
Ljubljana	299	565	519	664	328	3
Čemšenik	315	-	567	686	387	3
Dob-Domžale	305	-	527	636	321	3
Moravče	381		516	656	274	3
Blagovica	390	539	504	641	265	3
Gornji grad	428	-	664	837	431	2
Mozirje	347	533	563	815	339	3
Šoštanj	368	-	474	641	295	4
Topolščica	390	-	499	677	285	4
Velenje	420	478	472	617	314	4
Gomilsko	294	-	511	676	280	3
Žalec	257	-	500	602	302	4
Vitanje	478	-	547	779	337	3

Postaja	nadm. višina	1925 1950	1950 1959	maks.	min.	Boni- teta
Vojnik	285	483	478	641	315	4
Celje	245	472	501	668	249	3
Laško	231	482	511	647	330	3
Rimske toplice	252	-	533	687	322	3
Trbovlje	300	516	567	733	283	3
Dol pri Hrastniku	400	555	677	896	385	2
Radeče	230	-	530	660	301	3
Vače	523	-	550	734	321	3
Litija	242	496	518	666	372	3
Izlake	380	-	569	747	330	3
Št. Jur-Celje	270	-	507	700	347	3
Špitalič	386	-	517	641	305	3
Korijice	332	-	482	603	288	4
Oplotnica	450	501	497	633	274	4
Poljčane	271	458	506	675	295	3
Črešnjevac - Sl. Bistrica	310	-	434	584	251	4
Tram	333	439	442	576	218	4
Bresternica	270	-	511	709	212	3
Maribor	275	470	477	632	231	4
Jarenina	320	-	437	557	196	4
Št. Ilj v Sl. Gor.	297	347	450	584	198	4
Svečina	293	-	472	630	215	4
Radgona	205	-	402	545	163	4
Kapela	309	-	401	560	133	4
Murska Sobota	190	357	364	520	139	5
Vučja gomila	220	-	375	520	169	5
Kančevci	365	-	407	589	157	4
Trdkova	390	367	446	653	199	4

Postaja	nadm. višina	1925 1950	1950 1959	maks.	min.	boni- teta
Veliki Dolenci	308	362	402	543	154	4
Koklje	190	-	349	456	202	5
Lendava	169	342	380	569	215	5
Sredi.Bistrica	170	347	379	542	198	5
Veržej	176	371	394	552	209	5
Podgradje	217	-	446	696	214	4
Jeruzalem	345	-	461	688	230	4
Ormož	220	390	398	531	200	5
Cirkulane	217	421	474	660	243	4
Podlehnik	230	-	463	610	240	4
Ptuj	235	412	417	565	182	4
Rogaška Slatina	232	466	465	613	238	4
Podčetrtek	200	-	498	650	276	4
Virštanj	436	-	491	636	308	4
Buče		480	468	635	255	4
Podsreda	300	-	498	748	266	4
Bizeljsko	170	-	449	693	230	4
Sremica	256	-	477	602	253	4
Vrhnika	293	616	574	743	351	3
Borovnica	305	601	614	860	371	2
Nov. Gorica	297		546	714	346	3
Tomišelj	299		573	725	351	3
Želimlje	307	529	599	784	345	3
Velika Račna	325	564	554	714	314	3
Višnja gora	358	530	571	711	363	3
Struge		-	570	704	300	3
Krka	288	498	508	634	291	3
Ambrus	346	528	517	649	296	3
Zagradec	264	485	549	802	273	3
Dvor	203	490	545	712	339	3

Postaja	nadm. višina	1925 1956	1950 1959	maks.	min.	Boniteta
Dvor	203	490	545	712	339	3
Dolnji globodol	204	-	550	740	371	3
Mokronog	251	482	487	682	281	4
Poljane	200	542	606	783	304	2
Dol. Toplice	179	-	550	704	340	3
Novo mesto	190	506	500	657	321	4
Bela Cerkev	180	441	491	738	250	4
Kostanjevica	158	-	492	762	247	4
Krško	168	447	480	691	279	4
Krška vas	155	-	468	665	210	4
Sromlje	292	-	482	661	246	4
Brežice	160	-	474	692	211	4
Semič	249	-	550	775	289	3
Črnomelj	156	584	512	686	291	3
Sinji vrh	368	520	547	733	299	3
Črešnjevac	185	468	566	842	316	3
Velika Sela	180	487	524	728	301	3
Kapele	220	435	485	694	203	4

Kriterij:

Razred	Ocena	\bar{x} višina pomlad. padavin	barva
1	P ₅	do 400 mm	zelena
2	P ₄	400 - 500 mm	rumena
3	P _{3a}	500 - 550 mm	rjava
4	P _{3b}	550 - 600 mm	vijoličasta
5	P ₂	600 - 700 mm	rdeča
6	P ₁	nad 700 mm	plava

Najboljši so predeli z oceno P₅, najslabši pa so predeli z oceno P₁.

Toplota:

Prav tako kot padavine, je tudi toplota važna predvsem v pomladanskih mesecih, t.j. v času kotitve zrajčkov, valjenja in vzreje kebčkov. Čim toplejši je neki predel, tem povoljnejši je za reprodukcijo in življenje male divjadi.

Srednja pomladanska temperatura /III., IV., V., VI., VII&/

Postaja	nadm. višina	1925 1956	1950 1959	maks.	min.	Boniteta
Most na Soči	160	13,6	13,6	15,2	12,0	3
Vipolže	98	16,4	16,2	18,5	14,9	5
Solkan	100	16,1	15,9	17,8	14,8	5
Ajdovščina	110	15,5	15,3	17,3	13,9	4
Lože-Vipava	137	15,9	15,7	17,8	14,4	5
Kubed	262	14,6	14,9	16,5	13,7	4
Koper	33	16,2	16,2	18,0	15,3	5
Škocjan-Koper	10	16,4	16,4	18,6	15,0	5
Bled	501	12,4	12,4	14,2	11,0	1
Golnik	500	12,5	12,6	14,2	11,3	2
Voglje	371	11,9	12,0	13,3	10,6	1
Ljublj. Bešigrad	299	13,3	13,5	15,2	11,9	2
Lj. aerodrom	290	12,6	12,9	14,6	11,4	2
Češnik	315	14,5	12,4	13,1	11,0	1
Kamnik	406	12,7	12,9	14,4	11,3	2
Gornji grad	428	12,8	12,7	14,4	11,5	2
Celje	245	12,7	12,8	14,4	11,3	2
Laško	231	12,9	13,5	14,4	12,1	2
Dole-Hrastnik	392	13,2	13,1	14,5	11,8	2
Hotemež	215	13,6	13,4	15,2	11,6	2
Maribor	275	12,8	13,1	14,5	11,4	2
Zavrč	207	13,6	13,8	15,5	12,1	3
Jeruzalem	345	13,7	13,7	15,7	12,1	3
Murska Sobota	191	13,0	13,2	14,3	11,6	2
Veliki Dolenci	308	13,2	13,0	14,1	11,6	2
Krško	168	14,1	13,8	15,1	12,4	3
Novo mesto	190	13,2	13,4	15,0	11,9	2
Radovica	406	14,2	14,4	17,0	12,5	3
Črnomelj	156	14,3	14,3	16,3	12,6	3
Vrhnika	293	13,6	13,1	14,6	11,7	2

Povprečno pomladansko temperaturo smo razdelili v 5 razredov in vnesli v karto Slovenije za področja pod 500 m N.M.V. v merilu 1:200.000. Kraje z isto povprečno pomladansko temperaturo smo povezali med seboj in označili z barvami.

Razred	Ocena	\bar{x} pomlad. temp.	barva
1	T 5	nad 15,6 ^o C	zelena
2	T 4	14,6 - 15,5 ^o C	rumena
3	T 3	13,6 - 14,5 ^o C	rjava
4	T 2	12,6 - 13,5 ^o C	rdeča
5	T 1	pod 12,5 ^o C	plava

Najboljši so tisti predeli, ki imajo oceno T 5, najslabši pa so predeli z oceno T 1.

Srednja pomladanska klima:

Srednjo pomladansko klimo za mesece /III., IV., V., VI., VII./ smo dobili tako, da smo združili padavinska in toplotna področja in jih razvrstili v 10 razredov. Kraje z isto pomladansko klimo smo vnesli v karto Slovenije za področja pod 500 m N.M.V. in jih označili z barvami.

Razred	Ocena	Padavine v mm	Temperatura v ^o C	Barva
1	K 5 a	P= 350 - 375	T = nad 15,6	temno zelena
2	5 b	375 - 400		svetlo zel.
3	K 4 a	P= 400 - 425	T = 14,6-15,5	rumena
4	4 b	425 - 450		svetlo rumena
5	K 3 a	P= 450 - 475	T = 13,6-14,5	temno rjava
6	3 b	475 - 500		svetlo rjava
7	K 2 a	P= 500 - 525	T = 12,5-13,5	temno rdeča
8	2 b	525 - 550		svetlo rdeča
9	K 1 a	P= 550 - 600	T = pod 12,5	temno plava
10	1 b	600 - 700		svetlo plava

Tla:

Tla so važna kot neposredna podlaga, na kateri divjad živi vse svoje življenje. Talne lastnosti zelo vplivajo na boniteto lovišča. O kakovosti tal se ravna vegetacija. Ta je vir hrane in služi za kritje divjadi. Struktura tal /kemične in fizikalne lastnosti/ je odločujoča. Od propustnosti zavisi toplota in vlažnost tal. Če so tla težka, zbita in nepropustna za vodo, zastaja ob padavinah voda, tla so mrzla in to je neprimerno za ležišča zajcev, zlasti za mladiče in za gneždenje pernate divjadi. Predvsem je toplota tal važna v času razmnoževanja. V zgodnji spomladi so klimatske razmere še nepovoljne in je za mlade zajčke nujno, ako so tla suha in topla. V tej letni dobi so najboljše ocenjeni tisti predeli lovišč, kjer so tla propustna, hitro odcedna /humozna, peskovita/ in ki so sončna. Mokra tla so vedno hladna. Na tleh, ki so zakisana in revna na hranljivih sestavinah, je tudi vegetacija borna. Da bi se ustvaril pregled o talnih prilikah v Sloveniji z vidika rajonizacije /bonitiranja/ lovišč za malo divjad, smo tla razvrstili v pet skupin. Kriterij smo vskladili s smernicami LZS "Navodila za bonitiranje zajčjih, jerebičjih in fazanjih lovišč", kjer so tla ocenjena po naslednjem kriteriju:

Ocena 5: Topla humozna tla, lahko pomešana tudi z nekaj peska, propustnost zelo dobra, vegetacija bujna.

Ocena 4: Še topla tla, pretežno peskovito-humozna; prodnati nanosi ali ledeniške groblje, prekrite s humosom^u. Propustnost tal slaba. Tla so lahko tudi ilovnata, toda močno pomešana s peskom tako, da voda ne zastaja.

Ocena 3: Peščeno-ilovnata, propustnost je slabša in se vlaga delno zadržuje, torej nekoliko vlažna tla. Lahko so tudi humozna tla, ki imajo skalno podlago.

Ocena 2: Slabo propustna tla, še vlažna in precej ilovnata. Plodnost je slabša. Tla so že skoraj mrzla, lahko so tudi humozna, a ne pokrivajo popolnoma skalne podlage.

Ocena 1: Ilovnata in močvirna tla. Plodnost slaba, tla mrzla. Lahko tudi humozna, pri katerih močno izbija na površino skalna podlaga.

Ocena talnih enot po področjih:

Nižinski svet Pomurja:

Ocena 5: nerazvita aluvialna tla
sivorjava aluvialna tla
rjava meljasta tla na starejši naplavini
rjava prodnata tla

Ocena 4: plitva prodnata rjava tla

Ocena 3: rjava tla na ilovnati podlagi
koluvialna rjava tla

Ocena 2: psevdoglej

Ocena 1: zaglejena tla

Dravsko polje

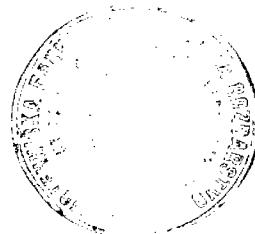
Ocena 5: nerazvita aluvialna tla
rjava aluvialna tla
plitva rjava tla

Ocena 4: zelo plitva rjava tla

Ocena 3: srednje globoka rjava tla

Ocena 2: psevdoglej

Ocena 1: zaglejena tla

Spodnje Posavje

Ocena 5: nerazvita aluvialna tla

rjava naplavina

rjava prodnata tla

Ocena 4: plitva rjava tla

izprana rjava tla /na peskih/

Ocena 3: rendzina

rjava rendzina

kraška ilovica

pararendzina

opodzoljena rjava tla na nekarbonatnem prodom

Ocena 2: psevdoglej

opodzoljeni psevdoglej

Ocena 1: mineralna močvirnata tla

zaglejena opodzoljena tla

Bela Krajina

Ocena 5: aluvialni koluvialni nanosi

Ocena 4: akeletna rjava tla z roženci

Ocena 3: rendzina

rjava tla

rdečerjava tla

rjava erodirana rendzina

rjava erodirana tla

podzoljena rumenorjava tla s kremenovim prodom

sivorjava tla na flišu

Ocena 2: podzoljena rdečerjava tla na diluvialni ilovici

Ocena 1: oglejena rdečerjava tla na diluvialni ilovici

Ljubljansko barje

Ocena 5: -

Ocena 4: -

Ocena 3: črnica na polžarici - sloj do globine 1 m

črnica na polžarici - sloj od 1-1,5 m globine

trdinska srednje težka tla /slabo kisla, nezaglejena/

Ocena 2: težka trdinska tla /slabo kisla, nezaglejena/

šota

sloj črnice na šoti

Ocena 1: trdinska zaglejena kisla tla

Slovensko Primorje

Ocena 5: nerazvita aluvialna naplavina

Ocena 4: mineralno karbonatno rjava tla

Ocena 3: rjava rendzina

degradirana kraška ilovica

Ocena 2: terra rossa

Ocena 1: zaglejena aluvialna naplavina

Ostala področja

Ocena 5: nerazvita aluvialna naplavina

šibko do zmerno podzolirane naplavine

Ocena 4: zmerno do močno izprane starejše ledeniške naplavine

mineralno karbonatna rjava tla

Ocena 3: koluvijski nanosi

šibko do zmerno podzolirani koluvijski nanosi

slabo podzoljena rjava tla

Ocena 2: rendzina

zmerno do močno izprane starejše ledeniške naplavine

podzoljena steljniška tla

kraška ilovica

Ocena 1: slabo podzoljene in zaglejene naplavine

zaglejeni koluvijski nanosi

NADMORSKA VIŠINA

Iz prakse vemo, da imamo v Sloveniji najvišji stalež, prirastek in odstrel v izrazito nižinskem svetu Pomurja, Posavja, Podravja in v obalnem področju Slov. Primorja. Stalež te divjadi opada z naraščajočo nadmorsko višino. Praktično imamo zajca tudi v višjih predelih od 500 m nadm. v., vendar je stalež skromen in ne predstavlja za lovsko gospodarjenje večjega pomena. Pri rajonizaciji smo upoštevali le predele do 500 m nadm. v. za zajca in fazana ter cca 300 m nadm.v. za jerebico. Tudi fazanu bolj odgovarja biotop do okoli 300 m nadm. v., vendar smo pomaknili njegovo mejo naseljenosti do 500 m nadm.v. Navedene nadmorske višine smo upoštevali že v pedološki, padavinski in toplotni karti.

Nadmorska višina je tudi eden od elementov za oceno bonitiranja lovišč, le da je bolj razčlenjena na posamezne nadm. višine.

Bonitetni razredi za malo divjad v okviru rajonizacije:

Po naravnih pokazateljih, kateri so odločujoči za gojitev male divjadi, smo v okviru rajonizacije izvršili še klasifikacijo rajonov po vrednosti - boniteti za gojitev, in sicer v 5 razredov. Bonitete, imenujemo jih lahko tudi razredi, so sumarij ekoloških ocen, ki dajejo določenemu predelu - rajonu svojo vrednost. Mejo ter boniteto določenega rajona smo dobili tako, da smo upoštevali tla, toploto, padavine in nadm. višino. Če so bili n.pr. vsi ti faktorji za določeno področje individualno ocenjeni z odlično /5/, smo označili rajon znotraj meja s prvo boniteto. itd.

V naslednji tabeli so prikazane ocene, ki so služile za določitev rajonov po bonitetah.

Sred.pomlad. klima		I. rajon	II.rajom	III.rajon	IV.rajon	V.rajon
Ocena (K)		O c e n a t a l (P)				
K	5 a	P ₅ P ₄ P ₃	P ₂		P ₁	
	5 b	P ₅ P ₄	P ₃	P ₂	P ₁	
K	4 a	P ₅	P ₄ P ₃	P ₂	P ₁	
	4 b		P ₅	P ₃	P ₂ P ₁	
K	3 a			P ₄ P ₃	P ₂ P ₁	
	3 b			P ₅ P ₄ P ₃	P ₂	P ₁
K	2 a			P ₅ P ₄	P ₄ P ₃	P ₂ P ₁
	2 b			P ₅	P ₄ P ₃	P ₃ P ₂ P ₁
K	1 a				P ₅ P ₄	P ₃ P ₂ P ₁
	1 b				P ₅	P ₄ P ₃ P ₂ P ₁

Iz karte Slovenije 1:200.000 smo prenesli meje rajonov v bolj pregledno karto gozdov Slovenije v razmerju 1:150.000. V končni fazi smo upoštevali le rajone I. do III. bonitete, ker smatramo, da ima mala divjad le v omenjenih rajonih naravne pogoje za načrtno gojitev.

ZAKLJUČEK

Vsako živo bitje v naravi uspeva le v določenem okolju, katero nudi vrsti možnost za obstoj in razmnoževanje. Tudi divjad, kot sestavni del biocenoze, je podvržena istim zakonitostim narave. Za populacijo zajca, fazana in jerebice so pomembni biotični in abiotični g faktorji, ki vplivajo ugodno ali neugodno na stalež te divjadi.

Kvaliteta (boniteta) lovišča za malo divjad zavisi v prvi vrsti od ekološkega faktorja - klime (padavine in temperature), na katerega človek posredno ne more uplivati. Nadaljnja elementa za vrednotenje biotopa male divjadi sta nadmorska višina in tla, odraz katerih je vegetacija (prehrana). Navedene tri oz. štiri osnovne pokazatelje smo pri naši študiji "Rajonizacija male divjadi" tudi upoštevali in tako prišli do razdelitve lovne površine Slovenije v rajone, v katerih mala divjad ima pogoje za načrtno in smotrno gojitev. Predeli izven rajonov nimajo naravnih pogojev in tako nimajo za lovsko gospodarjenje večjega pomena. Pri celotnem delu nismo upoštevali dejanskega (današnjega) staleža male divjadi, ker to ni naloga rajonizacije.

V čem je tudi pomen rajonizacije? Mala divjad zavzema v lovstvu Slovenije pomembno vlogo in predstavlja v nižinskih loviščih poleg lovskega izživiljanja in rekreacije tudi glavni vir dohodkov. Z rajonizacijo smo dobili okvirne meje predelov (bazenov), kjer moramo mali divjadi posvetiti vso pozornost. V teh loviščih je potrebno urediti remize, vlagati občasno živo divjad za osveževanje krvi, podvzeti vse ukrepe za dvig staleža, voditi pravilno lovno politiko in tudi investirati

v objekte, kot so n.pr. zimovališča, krmišča, odkup zemljišč za remize itd. Le s tako lovno politiko in ne le z umetno vzrejo bomo dosegli zaželjen cilj.

Ko predajamo študijo, ki je predvsem kabinetno delo, naši lovski organizaciji, se dobro zavedamo, da smo šele na začetku našega raziskovalnega dela pri gojitvi male divjadi. V sodelovanju z lovci na terenu bomo že v tem letu pristopili k študiji biologije male divjadi v določenih lovišč LZS, katera bodo služila za raziskovalne objekte. Danes bolj za "zeleno mizo" ugotavljamo stalež, prirastek, pogin itd. ene in druge vrste divjadi, pogrešamo pa realne ocene, ki morajo temeljiti na rezultatih večletnih raziskovanj. Teh zaenkrat še nimamo, prepričani pa smo, da bomo s skupnim delom kos tudi tej perspektivni nalogi.